

EURÓPSKA KOMISIA PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Druhá komora

ROZHODNUTIE O PRIJATEĽNOSTI

sťažnosti č. 33706/96

**E. P.
proti
SLOVENSKU**

Európska komisia pre ľudské práva (druhá komora) na neverejnom zasadnutí 9. septembra 1998 v zložení:

J.-C. GEUS, *predseda*,
M. A. NOWICKI,
G. JÖRUNDSSON,
A. GÖZÜBÜYÜK,
J.-C. SOYER,
H. DANELIUS,
G. H. THUNE,
F. MARTINEZ,
I. CABRAL BARRETO,
D. ŠVÁBY,
P. LORENZEN,
E. BIELIŮNAS,
E. A. ALKEMA,
A. ARABADJIEV
a M.-T. SCHOEPPFER, *tajomníčka komory*,

s ohľadom na článok 25 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

po oboznámení sa so sťažnosťou podanou 21. októbra 1996 sťažovateľkou E. P. proti Slovenskej republike a zaregistrovanou 7. novembra 1996 pod č. 33706/96,

po zohľadnení správy predloženej v súlade s pravidlom 47 Rokovacieho poriadku Komisie,

rozhodla po porade takto:

ZÁKLADNÉ SKUTOČNOSTI

Sťažovateľka je štátnou občiankou Slovenskej republiky. Narodila sa v roku 1936. Je starobnou dôchodkyňou, býva v Košiciach.

Skutkový stav prípadu na základe tvrdení sťažovateľky možno zhrnúť takto:

A. Konkrétne okolnosti prípadu

V roku 1984 začal sťažovateľkin manžel spolu so svojou novou partnerkou užívať chatu, ktorá bola v jeho a sťažovateľkinom bezpodielovom spoluvlastníctve, a bránil pritom sťažovateľke vstúpiť do nej. V roku 1985 sťažovateľka iniciovala konanie, v ktorom sa domáhala svojho práva užívať uvedenú nehnuteľnosť v rovnakej miere ako jej manžel.

Dňa 19. novembra 1987 Okresný súd Košice-vidiek vyhlásil rozsudok, ktorý bol dňa 31. augusta 1988 zrušený Krajským súdom Košice. Následne sa sťažovateľka opakovane obrátila na predsedu okresného súdu so sťažnosťou namietajúcou neodôvodnenú dĺžku konania.

Dňa 27. decembra 1990 boli sťažovateľka a jej manžel rozvedení. Konanie týkajúce sa vyporiadania ich bezpodielového spoluvlastníctva stále prebieha.

Dňa 11. marca 1992 Okresný súd Košice-vidiek vyhlásil nový rozsudok vo veci sťažovateľkiných nárokov uplatnených žalobou z roku 1985. Týmto rozsudkom nariadil, že do právoplatného skončenia konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva je sťažovateľka oprávnená užívať predmetnú chatu každý párny týždeň a jej bývalý manžel každý nepárny týždeň a že každý z bývalých manželov je oprávnený užívať polovicu príľahlej záhrady. Súd ďalej rozhodol, že sa bude zaoberať protinávrhom bývalého manžela sťažovateľky, ktorý sa týkal užívania bytu v jeho a sťažovateľkinom bezpodielovom spoluvlastníctve nachádzajúceho sa v Košiciach, v samostatnom konaní.

Sťažovateľka i jej bývalý manžel sa odvolali. Bývalý sťažovateľkin manžel okrem iného tvrdil, že trvalo býva v predmetnej chate a že sťažovateľka naďalej býva v spomenutom byte v Košiciach.

Dňa 26. januára 1993 Okresný súd Košice-vidiek vydal rozhodnutie, ktorým opravil znenie svojho rozsudku z 11. marca 1992.

Dňa 13. júla 1993 okresný súd zamietol návrh sťažovateľkinho bývalého manžela na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 17. mája 1994 Krajský súd v Košiciach zmenil príslušnú časť rozsudku súdu prvého stupňa tak, že nepriznal sťažovateľke nárok na užívanie predmetnej nehnuteľnosti. Krajský súd uviedol, že od roku 1987 má sťažovateľkin bývalý manžel trvalý pobyt v predmetnej chate, kde býva so svojou novou manželkou, a že chata je zariadená predmetmi vo vlastníctve spomenutej dvojice, ktorá tiež chová na statku zvieratá.

Krajský súd ďalej zistil, že pre trvajúcu chorobu vyžadujúcu si trvalú pomoc tretej osoby nemôže sťažovateľka chatu a príľahlú záhradu riadne užívať a že existuje napätie medzi ňou a novou rodinou jej bývalého manžela. Súd urobil záver, že prakticky nie je možné, aby sťažovateľka užívala nehnuteľnosť súčasne s bývalým manželom a jeho manželkou. Ďalej dospel k záveru, že priznanie sťažovateľkinho nároku

by znamenalo zneužitie práv a bolo by v zmysle § 3 Občianskeho zákonníka v rozpore s dobrými mravmi (pozri Príslušné vnútroštátne právo). Krajský súd vo svojom rozsudku poukázal na to, že rozhodol podľa § 146 Občianskeho zákonníka.

Dňa 24. júna 1994 sťažovateľka podala dovolanie. Namietala, že krajský súd nezistil náležité skutkový stav a že rozhodol svojvoľne.

Dňa 23. decembra 1994 Najvyšší súd SR zrušil rozsudok krajského súdu zo 17. mája 1994. Rozhodol, že v konaní podľa § 146 Občianskeho zákonníka súd nemôže iba zamietnuť sťažovateľkou uplatňovaný nárok, ale musí výslovne určiť rozsah, v akom môžu spoluvlastníci vykonávať predmetné práva.

Dňa 7. marca 1995 Krajský súd v Košiciach zmenil príslušnú časť rozsudku Okresného súdu Košice-vidiek z 11. marca 1992 v tom, že priznal sťažovateľkinmu bývalému manželovi nárok užívať predmetnú chatu a záhradu až do vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva. Krajský súd poznamenal, že po vynesení jeho rozsudku zo 17. mája 1994 sa v predmetnej veci nevyskytli žiadne nové relevantné okolnosti.

Krajský súd ďalej zistil, že nová manželka bývalého sťažovateľkinho manžela má tie isté práva ako jej manžel, a zamietol sťažovateľkinu požiadavku, aby tejto osobe bol zabránený prístup na predmetné nehnuteľnosti.

Dňa 31. mája 1995 podala sťažovateľka dovolanie. Medziiným tvrdila, že krajský súd rozhodol nesprávne a že jej mal priznať finančnú náhradu od bývalého manžela.

Dňa 23. februára 1996 Najvyšší súd SR zamietol sťažovateľkino dovolanie. Uviedol, že krajský súd riadne zistil skutkový stav vrátane užívania ostatného majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľky a jej bývalého manžela a že správne posúdil predložené dôkazy.

B. Príslušné vnútroštátne právo

Podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Ods. 2 toho istého paragrafu okrem iného ustanovuje, že príslušné štátne orgány a orgány miestnej samosprávy dbajú o to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv.

V súlade s ustanovením § 146 Občianskeho zákonníka súd rozhodne na návrh niektorého z manželov o právach a povinnostiach vyplývajúcich z bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

SŤAŽNOSŤ

Sťažovateľka namietala, že uvedené konanie týkajúce sa užívania majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve jej a bývalého manžela trvá neprimerane dlho a že zamietnutie jej žaloby bolo nespravodlivé. Tvrdí, že bol porušený článok 6 ods. 1 Dohovoru.

Sťažovateľka ďalej tvrdí, že bol porušený článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru tým, že súd priznal právo užívať predmetný nehnuteľný majetok výluč-

ne jej bývalému manželovi a že jej v tomto ohľade nebola priznaná ani náhrada. Sťažuje sa tiež, že súdy odmietli zakázať manželke jej bývalého manžela užívať predmetný majetok.

Napokon sťažovateľka namieta s odvolaním sa na článok 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru, že nemôže užívať predmetný majetok za tých istých podmienok ako jej bývalý manžel.

PRÁVNÝ STAV

1. Sťažovateľka namieta, že konanie týkajúce sa jej návrhu trvalo neprimerane dlho a že zamietnutie jej nároku bolo svojvoľné. Tvrdí, že došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru, ktorý v svojej relevantnej časti ustanovuje:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...“

a) Pokiaľ ide o sťažnosť týkajúcu sa dĺžky konania, Komisia nepovažuje za nevyhnutné skúmať, či sťažovateľka splnila požiadavku vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy, pretože táto časť sťažnosti je v každom prípade neprijateľná z týchto dôvodov:

Komisia poznamenáva, že hoci sa konanie začalo v roku 1985, môže skúmať jeho dĺžku len v období po 18. marci 1992, keď bývalá Česká a Slovenská Federatívna Republika ratifikovala Dohovor a uznala právo na individuálnu sťažnosť. Pri hodnotení primeranosti dĺžky konania po 18. marci 1992 však musí zohľadniť štádium konania k tomuto dátumu (pozri Európsky súd pre ľudské práva, Baggetta proti Taliansku, rozsudok z 25. júna 1978, séria A, č. 119, s. 32, ods. 20).

Konečné rozhodnutie v namietanom konaní prijal Najvyšší súd SR 23. februára 1996. Teda obdobie, ktoré podlieha preskúmaniu, trvalo tri roky, jedenásť mesiacov a päť dní.

Komisia pripomína, že odôvodnenosť dĺžky konania sa musí posudzovať s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu a na základe týchto kritérií: zložitosť veci, správanie sa účastníkov a správanie sa príslušných orgánov, ktoré konajú vo veci (pozri Európsky súd pre ľudské práva, Vernillo proti Francúzsku, rozsudok z 20. februára 1991, séria A, č. 198, s. 12, ods. 30).

V tomto prípade Okresný súd Košice-vidiek opravil 26. januára 1993 svoj rozsudok z 11. marca 1992. Po odvolaní oboch strán bol rozsudok zmenený 17. mája 1994 Krajským súdom v Košiciach. Dňa 24. júna 1994 podala sťažovateľka dovolanie a Najvyšší súd SR zrušil 23. decembra 1994 rozsudok krajského súdu. Krajský súd 7. marca 1995 vydal nový rozsudok. Dňa 31. mája 1995 sťažovateľka podala dovolanie, ktoré Najvyšší súd SR 23. februára 1996 zamietol.

Komisia poznamenáva, že v konaní sa vyskytli určité prieťahy počas posudzovaného obdobia, ktoré boli zjavne zapríčinené postupom súdov. Napriek týmto prieťahom Komisia zastáva názor, po zohľadnení uvedených kritérií ustanovených judikatúrou Súdu, okolnosti tohto prípadu, ako i vzhľadom na štádium konania k 18. marcu 1992, že dĺžka predmetného konania nepresiahla „primeranú lehotu“ požadovanú článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

b) Pokiaľ ide o sťažovateľkinu námietku, že súdy rozhodli o jej nároku svojvoľne,

Komisia pripomína, že podľa článku 19 Dohovoru je jej jedinou úlohou zabezpečiť dodržiavanie záväzkov prevzatých zmluvnými štátmi. Konkrétne nie je oprávnená zaoberať sa sťažnosťou týkajúcou sa nesprávneho právneho posúdenia veci alebo nesprávneho zistenia skutkového stavu príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, ktorým prislúcha v prvom rade vykladať a aplikovať vnútroštátne právo. Komisia nie je oprávnená zaoberať sa sťažnosťami týkajúcimi sa takýchto chýb okrem prípadov, v ktorých by takéto pochybenia mohli mať za následok porušenie práv a slobôd zakotvených v Dohovore (pozri napr. č. 25062/94, rozhodnutie z 18. 10. 1995, D. R. 83-A, s. 77, 86).

V tomto prípade krajský súd dospel na základe predložených dôkazov k záveru, že z praktického hľadiska je nemožné, aby sťažovateľka užívala majetok zároveň s bývalým manželom a jeho manželkou, a že priznaním nárokov, ktoré požadovala, by došlo k zneužitiu práv a že by to bolo v zmysle § 3 Občianskeho zákonníka v rozpore s dobrými mravmi. Vo svojom rozsudku z 23. februára 1996 Najvyšší súd SR uznal, že krajský súd správne zistil skutkový stav vrátane užívania ostatného majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľky a jej bývalého manžela a správne posúdil predložené dôkazy.

Podľa názoru Komisie sú dôvody, ktorými súdy odôvodnili uvedené rozhodnutia, dostatočné na vyvrátenie domnienky, že hodnotenie dôkazov bolo nespravodlivé a svojvoľné. Komisia nemá k dispozícii informácie, ktoré by naznačovali, že konanie, v ktorom bolo vydané namietané rozhodnutie, nevyhovovalo požiadavkám článku 6 ods. 1 Dohovoru.

Z toho vyplýva, že táto časť sťažnosti je zjavne nepodložená v zmysle článku 27 ods. 2 Dohovoru.

2. Sťažovateľka ďalej namieta, že súdy priznali právo na užívanie nehnuteľnosti, ktorého ona je bezpodielovou spoluvlastníčkou, výlučne jej bývalému manželovi a že jej v tejto veci nebola priznaná ani náhrada. Sťažuje sa tiež, že súdy odmietli zakázať manželke jej bývalého manžela užívať predmetný majetok. Namieta porušenie článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, ktorý hovorí:

„Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.“

Komisia pripomína, že článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru obsahuje tri pravidlá. Prvé pravidlo zakotvené v prvej vete prvého odseku má všeobecnú povahu a vyjadruje princíp pokojného užívania majetku. Druhé pravidlo obsiahnuté v druhej vete toho istého odseku upravuje vyvlastnenie majetku a podmieňuje ho určitými predpokladmi. Tretie pravidlo stanovené v druhom odseku hovorí, že zmluvné štáty sú okrem iného oprávnené vo verejnom záujme kontrolovať užívanie majetku (pozri Európsky súd pre ľudské práva, *Fredin proti Švédsku*, rozsudok z 18. februára 1991, séria A, č. 192, s. 14, ods. 41).

V tomto prípade súdy priznali bývalému manželovi sťažovateľky právo užívať určitú časť jeho a sťažovateľkinho bezpodielového spoluvlastníctva, ktorého vyporiadanie stále nie je skončené. Komisia usúdila, že tento zásah predstavuje kontrolu užívania sťažovateľkinho majetku v zmysle článku 1 ods. 2 Dodatkového protokolu k Dohovoru.

Komisia pripomína, že podľa uvedeného ustanovenia sú štáty okrem iného oprávnené kontrolovať užívanie majetku v súlade s právom a všeobecným záujmom. Musí však existovať primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom. Pri určovaní požadovanej spravodlivej rovnováhy medzi všeobecným záujmom spoločnosti a požiadavkami na ochranu základných práv jednotlivca požívajú príslušné orgány široký priestor na voľnú úvahu (pozri Európsky súd pre ľudské práva, Allan Jacobsson proti Švédsku, rozsudok z 25. októbra 1989, séria A, č. 163, s. 17, ods. 55 s ďalšími odkazmi).

Komisia zisťuje, že rozhodnutie namietané sťažovateľkou bolo vydané v súlade s § 146 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého súd rozhodne na návrh niektorého z manželov o právach a povinnostiach vyplývajúcich z bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Z uvedeného vyplýva, že namietaný zásah bol v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o požiadavku, aby kontrola užívania majetku bola vo všeobecnom záujme, Komisia berie do úvahy, že prostriedky, ktorých cieľom je kontrola užívania majetku v súlade s legitímnou sociálnou, ekonomickou a inou politikou, môžu byť vo verejnom záujme, aj keď spoločnosť ako celok priamo daný majetok nepoužíva ani nemá z neho priamy úžitok (pozri *mutatis mutandis* rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva James a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 21. februára 1986, séria A, č. 98, s. 32, ods. 45). Navyše vďaka priamej znalosti spoločnosti a jej potrieb vedia príslušné vnútroštátne orgány v princípe lepšie ako medzinárodný súd posúdiť, čo je „v súlade so všeobecným záujmom“.

Komisia poznamenáva, že predmetné rozhodnutie sledovalo cieľ zabezpečiť v súlade s § 3 Občianskeho zákonníka, aby si sťažovateľka a jej bývalý manžel vzájomne nezasahovali do práv a oprávnených záujmov týkajúcich sa ich majetku, ktorý bol po rozvode naďalej v ich bezpodielovom spoluvlastníctve. Účelom zásahu bolo preto zabezpečiť rešpektovanie občianskych práv a záväzkov, ktoré bolo nielen v záujme dotknutých osôb, ale aj v záujme spoločnosti ako celku. Na základe uvedeného Komisia usudzuje, že kontrola užívania sťažovateľkinho majetku bola tiež vo všeobecnom záujme, ako to uvádza článok 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru.

Pokiaľ ide o požiadavku zabezpečiť existenciu primeraného vzťahu proporcionality medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, Komisia poznamenáva, že vnútroštátne súdy zistili, že sťažovateľkin bývalý manžel býva trvalo v chate a užíva majetok spoločne s manželkou, že chata je zariadená predmetmi vo vlastníctve tohto manželského páru a že medzi týmto manželským párom a sťažovateľkou existuje napätie.

Vnútroštátne súdy konštatovali, že je prakticky nemožné, aby sťažovateľka užívala predmetný majetok spoločne s bývalým manželom a jeho manželkou. Uviedli tiež, že sťažovateľka naďalej býva v Košiciach v byte, ktorý je v spoluvlastníctve sťažovateľky a jej bývalého manžela.

Napokon slovenské súdy rozhodli, že manželka bývalého manžela sťažovateľky má tie isté práva ako jej manžel, a zamietli sťažovateľkin návrh, aby sa jej zabránilo vstúpiť na predmetný majetok.

S ohľadom na uvedené fakty a široký priestor na voľnú úvahu, ktorú požívajú zmluvné štáty v tejto oblasti, a okolnosť, že sťažovateľka má možnosť požadovať náhradu za užívanie predmetného majetku jej bývalým manželom v stále prebiehajúcom konaní, ktorého predmetom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, Komisia dospela k záveru, že predmetné rozhodnutie možno považovať za primerané sledovanému legitímnemu cieľu.

Za konkrétnych okolností tohto prípadu preto nebol porušený článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru.

Z uvedeného vyplýva, že táto časť sťažnosti je zjavne nepodložená v zmysle článku 27 ods. 2 Dohovoru.

3. Napokon sťažovateľka namieta, že nemohla užívať predmetný majetok v rovnakej miere ako jej bývalý manžel. Tvrdí, že došlo k porušeniu článku 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru, ktorý ustanovuje:

„Pri uzavieraní manželstva, za jeho trvania a pri rozvode majú manželia rovnaké práva a povinnosti občianskoprávnej povahy medzi sebou a vo vzťahu ku svojim deťom. Tento článok nebráni štátom prijať opatrenia, ktoré sú nevyhnutné v záujme detí.“

Podľa názoru Komisie článok 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru nebráni vnútroštátnym orgánom pri prijímaní rozhodnutí týkajúcich sa užívania bezpodielového spoluvlastníctva manželov vysporiadaného v prípade rozvodu manželstva náležite zohľadniť všetky relevantné faktory.

V tomto prípade vnútroštátne súdy priznali sťažovateľkinmu bývalému manželovi výlučné právo na užívanie niekoľkých majetkových hodnôt tvoriacich súčasť jeho a sťažovateľkinho bezpodielového spoluvlastníctva, ktorého vyporiadanie je predmetom prebiehajúceho súdneho konania. Súdy dospeli k záveru, že prakticky nie je možné, aby sťažovateľka užívala majetok súčasne s bývalým manželom a jeho manželkou, a že priznanie nárokov, ktoré požadovala sťažovateľka, by znamenalo zneužitie práv. Komisia nepovažuje toto rozhodnutie za protizákonné ani za svojvoľné.

Navyše vnútroštátne súdy zistili, že sťažovateľkin bývalý manžel sa trvalo zdržiava v predmetnej chate a že sťažovateľka naďalej býva v byte, ktorý je tiež v bezpodielovom spoluvlastníctve týchto bývalých manželov.

Za týchto okolností Komisia dospela k záveru, že namietané rozhodnutie je v súlade s požiadavkami článku 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru.

Z uvedeného vyplýva, že táto časť sťažnosti je zjavne nepodložená v zmysle článku 27 ods. 2 Dohovoru.

Z TÝCHTO DÔVODOV KOMISIA VÄČŠINOU HLASOV

VYHLASUJE SŤAŽNOSŤ ZA NEPRIJATELNU.

M.-T. SCHOEPPER
tajomníčka

J.-C. GEUS
predseda